

Бірук Н. П. Особливості розвитку творчої особистості майбутнього педагога / Н. П. Бірук // Тенденції модернізації національних освітніх систем : зб. наук. праць молодих дослідників / [за ред. О. С. Березюк, О. М. Власенко]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 158 с. – С. 50–52.

Наталія Бірук,

аспірант кафедри педагогіки

Житомирського державного університету імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Сьогочасний стан розвитку суспільства обумовлює нагальну потребу у підготовці нестандартно мислячих та творчих особистостей, особливо в галузі освіти. Оскільки саме педагог, вчитель стоїть біля витоків розвитку особистості кожної людини.

Як зазначає С.О. Сисоєва, саме вчитель значною мірою супроводжує і надихає творчий розвиток людини у найбільш сенситивні до педагогічного впливу періоди її життя. Метою і результатом педагогічної творчості є творчий розвиток учнів, який передбачає поступове формування в учнів здатності до творчості – інтегральної якості особистості, що об'єднує спрямованість й мотиви, творчі уміння й психічні процеси, характерологічні якості особистості, які забезпечують людині успіх у творчості і піднімають діяльність людини до творчого рівня [4].

Проблема особистості та її розвитку хвилює людство з давніх-давен і по теперішній час, вона є предметом вивчення багатьох наук: філософії, психології, антропології, соціології, педагогіки тощо. Саме педагогіка вивчає процеси навчання, виховання та розвитку особистості на різних вікових етапах.

Перш за все, для розкриття поняття особистості потрібно розмежувати його з близькими за змістом поняттями „людина”, „індивід”, „індивідуальність”.

Термін „людина” вживається як родове поняття, що вказує на приналежність до людського роду. Це поняття вказує на якісну відмінність людей від тварин і служить для характеристики всезагальних, притаманних всім людям якостей і особливостей, що знаходить свій вияв у назві „*homo sapiens*”. Термін „індивід” вживається у значенні „конкретна людина”, одиничний представник людського роду, коли необхідно підкреслити, що йдеться не про все людство загалом. „Індивідуальність” означає те особливе і специфічне, що відрізняє одну людину з-поміж інших, включно з її природними і соціальними, фізіологічними і психічними, успадкованими і набутими якостями [5].

А.С. Нісімчук під особистістю розуміє індивіда, наділеного розумовими задатками, які розвиваються у процесі життя, навчання, діяльності, спілкування, дають можливість сформувати певний світогляд учня (студента), виробити вміння відстоювати його за різних ситуацій. А технологія формування особистості включає розвиток тих якостей і властивостей, які виникають у процесі життєво-пізнавальної діяльності. Основну роль в цій технології відіграють такі фактори: біологічний (спадковість), середовище (повітря, вода, їжа, навколишня природа, спілкування), діяльність [1].

М.М. Фіцула вважає і ми дотримуємося його думки, що крім зазначених факторів впливу на формування особистості, не менш важливим є виховання. У навчально-виховній діяльності педагогам слід враховувати, що розвиток особистості школяра має наслідувальний характер (ця закономірність є основою теоретичних засад використання прикладу у вихованні), а людська особистість розвивається в діяльності (всебічний розвиток природних задатків людини відбувається тільки в процесі її життєдіяльності) під впливом середовища (умови життя, насамперед близьке оточення, засоби масової інформації, вулиця, шкільний колектив, справляють відчутний вплив на розвиток особистості школяра). Цей розвиток відбувається як результат впливу на всі сторони людської психіки (на уроці, виховному занятті повинні бути задіяні мислення, увага, пам'ять, уява, емоційно-почуттєва сфера). Нові риси особистості потребують нового ставлення до неї (врахування у вихованні не тільки вікових

особливостей учнів, а й щоденне його збагачення знаннями, життєвим досвідом), адже кожного наступного дня вона є іншою, ніж учора [6].

В ході дослідження нам необхідно з'ясувати особливості формування саме творчої особистості. Отже, творчість – це процес оригінальної людської діяльності, у результаті якої створюються якісно нові матеріальні і духовні цінності, виникають нові предмети, способи поведінки і спілкування, нові образи і знання.

Творча діяльність багатогранна у виявах. Виникає питання, чи властива творчість кожній людині зі здоровою психікою. Однозначної відповіді на нього немає. На рівні буденної свідомості традиційно стверджується, що творчість – це справа вузького кола обраних людей, яких до неї спонукають божественна іскра, талант, спадковість, а доля переважної більшості людей, обділених талантом, – діяти за стандартами, зразками, традиціями. Сучасна наука виходить з того, що творчість – це визначальна функція свідомості кожної людини. Однак у різних людей рівень розвитку цієї функції не однаковий, тому і результати їх творчої діяльності суттєво відрізняються.

Зазвичай людей умовно поділяють: на осіб з переважно творчим складом розуму, які здатні вирішувати конкретні проблеми; теоретиків-систематологів, спроможних дійти до сутності питання і всебічно його проаналізувати; експериментаторів, які можуть помітити за безліччю неістотних явищ провідну закономірність і дослідити її; ерудитів, які володіють енциклопедичними знаннями, однак не здатні до їх творчого практичного використання.

Всі ці особистісні якості можуть бути притаманні людям будь-якого фаху, але вони вкрай необхідні представникам так званої творчої праці – вченим, педагогам, дослідникам, винахідникам, письменникам, художникам. Людей, у яких поєднуються всі схильності до творчості, занадто мало. Для більшості характерна одна або декілька творчих якостей, тому в наукових колективах, особливо дослідних, важливо оптимально поєднувати вчених із різними творчими здібностями.

Творча діяльність виявляється у різних формах. Засадами їх класифікації є: результати і масштаби творчості, її методи, види творчої діяльності, суб'єкти і об'єкти творчості, етапи творчого процесу [3].

Важливу роль у формуванні творчої особистості відіграє особистість вчителя, наставника. Загальновідомо, що дати імпульс розвитку творчих здібностей, підготувати до творчості може лише творча особистість, яка наділена яскраво вираженими креативними рисами: розвинутою творчою уявою, фантазією та інтуїцією; схильністю до педагогічних інновацій, розвиненістю продуктивного мислення, здатністю до комбінування, свободи асоціацій. Творчий педагог створює в аудиторії атмосферу, що передбачає схвалення, підтримку пошукової активності учнів, ініціативи, оригінальності та самостійності у вирішенні навчальних завдань; сприяє та стимулює прагнення молодих людей до самовираження; розробляє і конструює нові форми навчальної взаємодії, широко використовує інтерактивні методи і прийоми навчання, спрямовані на розвиток творчої особистості: „мозковий штурм”, різноманітні форми дискусій – „круглий стіл”, засідання експертних груп, дебати, форум, імітаційно-рольові, змагальні, ігри-драматизації тощо [2].

Педагогічна творчість вчителя виявляється у цілісному проектуванні педагогічного процесу, прогнозуванні його результатів, але, все ж таки, центральною ланкою педагогічної творчості є педагогічна взаємодія, у якій вчитель і учень виступають суб'єктами творення розвивального навчального середовища, формування пізнавальних інтересів і потреб учнів, вибору засобів їх досягнення, контролю та самоконтролю. Така педагогічна взаємодія є особистісно зорієнтованою, а процеси творчого розвитку кожного її суб'єкта взаємозумовленими та взаємопов'язаними. Хоча у процесі педагогічної творчості вчитель створює зразок професійно, педагогічної діяльності, яка найбільш адекватно відповідає меті – творчому розвитку учнів, індивідуальна неповторність та самобутність кожної дитини, кожного учнівського колективу, кожного вчителя призводить до того, що зразок педагогічної творчості є зразком нормованої діяльності вчителя тільки в сенсі головних концептуальних ідей,

принципів, форм і методів їх практичної реалізації. Саме тому такого важливого значення набуває фундаментальна професійно, педагогічна підготовка вчителя, його психологічна і фахова компетентність, методологічно, теоретично і методично обґрунтована підготовка вчителя до педагогічної творчості.

Підготовка вчителя до педагогічної творчості набуває завершеності, якщо будується на основі органічної єдності загального, особливого та індивідуального. Як загальне – вона є складовою професійної загальнопедагогічної підготовки вчителя; як особливе – має свою специфіку, зумовлену особливостями й закономірностями творчого процесу і формування творчої особистості; як індивідуальне – відображає залежність підготовки від особистісних якостей учителя [4].

Найбільш ефективними формами прояву творчості майбутніх педагогів, на нашу думку, є: студентські наукові об'єднання, наукові гуртки, проблемні або творчі групи, лабораторії, товариства молодих вчених та студентів інституту (факультету), виїзні семінари, „круглі столи”, конкурси та виставки студентських робіт, олімпіади, публікації, конференції, Рада молодих вчених, конкурси тощо, якщо створені найбільш сприятливі умови для активізації, сприяння та стимулювання розвитку творчих можливостей майбутніх педагогів.

Література

1. Нісімчук А. С. Педагогіка. Технологія розвитку особистості та її фактори [Електронний ресурс] / А. С. Нісімчук. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/1597012256387/pedagogika/tehnologiya_rozvitku_osobistosti_faktori#465
2. Основні чинники формування творчої особистості та розвитку її творчих здібностей у процесі навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00116938_0.html
3. Сидоренко О. П. Філософія. Творчість у пізнанні та діяльності і наукове передбачення [Електронний ресурс] / О. П. Сидоренко. – Режим доступу :

http://pidruchniki.ws/10611207/filosofiya/tvorchist_piznanni_diyalnosti_naukove_perebachennya#588

4. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник / С. О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344 с.

5. Соціологія особистості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/10310208/sotsiologiya/sotsiologiya_osobistosti

6. Фіцула М. М. Педагогіка. Розвиток, виховання і формування особистості [Електронний ресурс] / М. М. Фіцула. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/1425072534954/pedagogika/rozvitok_vihovannya_formuvannya_osobistosti#268